

Länsstyrelsen
GOTLANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0340127 Skenholmen

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000 -områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontakter Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges.

Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man från i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Begreppsförklaringar Natura 2000

SPA - Område som genom regeringsbeslut klassificerats som särskilt skyddsområde i enlighet med EU:s fågeldirektiv (2009/147/EEG).

pSCI - Område som är föreslaget av regeringen, men ännu ej antaget av EU-kommissionen.

SCI - Område som, i den biogeografiska regionen eller de biogeografiska regionerna det tillhör, väsentligt bidrar till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos någon av livsmiljöerna i bilaga 1 i art- och habitatdirektivet eller någon av arterna i bilaga 2 i samma direktiv. Områden som kan bidra till att nätverket Natura 2000 blir sammanhängande och som väsentligt bidrar till bibehållandet av den biologiska mångfalden inom den biogeografiska regionen eller de biogeografiska regioner (kontinental, boreal, alpin, marin östersjön och marin atlantisk) som avses.

SAC – Område av gemenskapsintresse (SCI) som av regeringen med stöd av MB (Miljöbalken) 7 kap. 28 § förklarats som särskilt bevarandeområde.

Gynnsamt bevarandetillstånd

En arts bevarandestatus anses gynnsam när:

- populationsutvecklingen visar att arten på lång sikt kommer att förbli en del av sin livsmiljö
- dess naturliga utbredningsområde inte minskar och sannolikt inte heller kommer att minska
- tillräckligt mycket livsmiljö finns för att arten ska bibehållas på lång sikt.

En naturtyps bevarandestatus anses gynnsam när:

- dess naturliga utbredningsområde och de ytor den täcker är stabila eller ökande
- de strukturer och funktioner som krävs för att livsmiljön ska bibehållas finns kvar under överskådlig framtid
- bevarandestatusen hos dess typiska arter är gynnsam.

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0340127 Skenholmen

Kommun: Gotland

Områdets totala areal: 256,4 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2018-12-01

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2018-12-20

Markägarförhållanden: Statliga

Regeringsbeslut, historik:

SPA: 2000-07-01, regeringsbeslut M2000/1680/Na, pSCI: 2004-04-01, SCI:
2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1210 - Driftvallar

1220 - Sten- och grusvallar

1630 - Strandängar vid Östersjön

6210 - Kalkgräsmarker

6410 - Fuktängar

A045 - Vitkindad gås, *Branta leucopsis*

A132 - Skärfläcka, *Recurvirostra avosetta*

A140 - Ljungpipare, *Pluvialis apricaria*

A151 - Brushane, *Philomachus pugnax*

A190 - Skräntärna, *Sterna caspia*

A191 - Kentsk tärna, *Sterna sandvicensis*

A193 - Fisktärna, *Sterna hirundo*

A194 - Silvertärna, *Sterna paradisaea*

A195 - Småtärna, *Sterna albifrons* (nytt namn *Sternula albifrons*)

A466 - Sydlig kärrsnäppa, *Calidris alpina schinzii*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

---Prioriterade bevarandevärden---

Inom Natura 2000-området Skenholmen är de prioriterade bevarandevärdena områdets; Sten- och grusvallar (1220), Strandängar vid Östersjön (1630), Kalkgräsmarker (6210) samt Fuktängar (6410). Det är även prioriterat att bevara arter i området; Vitkindad gås (A045), Skärfläcka (A132), Ljungpipare (A140), Brushane (A151), Skräntärna (A190), Kentsk tärna (A191), Fisktärna (A193), Silvertärna (A194), Småtärna (A195), Sydlig kärrsnäppa (A466).

---Motivering---

Nästan hela Skenholmen är en enda stor flack strandäng, vilken utgör en otroligt viktig miljö och häckningsplatser för många fågelarter. Öns storlek gör att många fåglar kan vistas här samtidigt.

---Prioriterade åtgärder---

Den långa traditionen med bete upprätthålls för att bibehålla en öppen struktur i landskapet. Vid ögynnsam täckningsgrad av igenväxningsvegetation avlägsnas denna manuellt.

Beskrivning av området

Skenholmen är en flack, helt öppen ö med vida gräshedar. Stränderna är i söder småsteniga och utan havsstrandvegetation. I de västra delarna finns sandiga avlagringar och här har en drygt tio meter bred remsa med havsstrandvegetation utbildats. Längs norra stranden förekommer också remsor med strandängsvegetation. Övriga stränder utgörs av flacka häll och grusmarker med en del strandängsvegetation. Bältet med havsstrandäng är överallt smalt och ovanför denna vidtar ett ungefär lika brett bälte med driftvegetation på steniga strandvallar. Öns gräshedar består av helt öppna fuktängar med små inslag av kalkgräsmarker. Området betas av får. Under tiden maj t.o.m. september går här 300 tackor med lamm. Endast ett fåtal enar och två tallar utgör den sparsamma träd- och buskvegetationen på ön. Vegetationen på havsstrandängen utgörs av rödsvingel, salttåg, strandkrypa, gulkämpar, gåsört, groblad, krypven, kustarun, knutnarv och revfingerört. På stenigare partier växer saltarv och saltnarv. I driftvallarna finns massiva bestånd med nicktistel. De lågväxta fuktängarna är ofta helt flacka och här växer slankstarr, krypven, spikblad, gåsört, sumpmåra, brunört, krissla och ärtstarr. Vid den norra stranden finns ett tätt litet bestånd av sumpnoppa, en ovalig art på Gotland. Många fuktängar domineras helt av hundstarr. I de lite mer högväxta fuktängarna dominerar älvväxing, blåttåtel, plattstarr och hirsstarr.

Ön innehar viktiga marker för ett mycket rikt fågelliv. Här häckar bland annat grågås, vitkindad gås, ejder, ljungpipare, skärfläcka, kärrsnäppa, brushane, rödspov, storspov, småtärna och dvärgmå. Havsoörn uppehåller sig gärna här vintertid. Under perioden 15/3-15/7 råder fågelskydd på hela Skenholmen. Även omgivande sand- och lerbottnar, som inte ingår i Natura 2000-området, är viktiga miljöer för ett stort antal rastande andfåglar och vadare.

Ön är oerhört sönderskjuten då den har utgjort mål för flygvapnet under ett antal gånger. Skenholmen beskjöts också under beredskapstiden med bomber som idag syns i form av kvarvarande djupa kratrar. Dessa är ibland vattenfyllda och hyser då ett rikt insektsliv. Ett fåtal kratrar har en diameter på flera meter. I det omgivande vattnet finns många granater kvar.

Vissa hotade arter och naturtyper har valts ut av ArtDatabanken och därefter tilldelats individuella åtgärdsprogram (ÅGP). Programmen innehåller kunskapssammanställning och åtgärder som bidrar till att öka dessa habitat och arters populationsstorlekar, i syfte att arterna och habitaterna kan bevaras. För vissa arter med åtgärdsprogram är områdesskydd som exempelvis Naturreservat eller Natura 2000-områden, tillsammans med skötseln en mycket viktig del av bevarandearbetet för arten.

Inom området Skenholmen återfinns följande arter med åtgärdsprogram:

Fågel: Rödspov och brushane.

Vad kan påverka negativt

---Ingrepp och störning---

I området får inte förekomma gödsling (förutom gödsel från djur på bete), kalkning eller introduktion av främmande arter. Området får inte utsättas för någon typ av markskador, såsom exempelvis trampsador, plöjning, harvning, körskador, dikning eller schaktning.

---Utebliven eller felaktig skötsel---

Det är av stor vikt att den traditionella hävden med bete upprätthålls. Redan en liten förändring i hävden kan leda till att känsliga arter slås ut.

---Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar---

Många av de arter som finns i betesmarken är starkt beroende av att markens kvävestatus inte förhöjs. Genom betet sker ett ständigt uttag av näring från marken. Det finns således ett näringsunderskott i marken. En lång rad arter är beroende av att detta förhållande råder. Nedfallet av kväve kan medföra att kvävestatusen förändras. En lång rad organismer riskerar att drabbas av surt nedfall och även av luftburna föroreningar.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för naturvårdsinriktade ändamål som skötsel och förvaltning av det berörda området (7 kap. 28 a § miljöbalken).

- Området ligger inom Riksintresse för Naturvård.
- Området ingår i CW-område (Convention on Wetlands).
- Området är ett Djurskyddsområde.

Området utgörs av en betad gräsmark som varit betesmark under lång tid. För att bevara de naturvärden som är knutna till området är det av stor vikt att den traditionella hävden upprätthålls.

---Bete---

Området skall årligen betas med får eller nöt. Betesdjuren ska under normala år köras ut till området under första halvan av maj. Djuren ska gå kvar i området åtminstone t.o.m. september månad, men längre önskas. Vid varje betessäsongs slut ska grässvålen vara avbetad. På torr mark skall ingen skadlig ansamling av förna och obetat gräs äga rum. På fuktig och våt mark är betet mindre smakligt och i sådana områden blir därför avbetningen mindre intensiv. Traditionellt har området betats av trehundra tackor med lamm under hela betessäsongen. Det är viktigt att den traditionella hävden i området fortsätter. Stödutfodring av djur får ej ske.

---Underhållsröjning---

Uppslag av träd och buskar som ratas av betesdjuren röjs bort manuellt. Området ska inte hysa några vedväxter överhuvudtaget utöver några enstaka tallar samt en enstaka en på den sydöstra

delen av ön.

---Avmaskning av betesdjur---

Avmaskning i förebyggande syfte, så kallad strategisk avmaskning, ska undvikas. Praktisera i stället kombinationsbete med flera djurslag och rotationsbete. Avmaskningen ska skötas utanför naturbetesmarken. Medel som innehåller avermektiner får ej användas.

---Skydds jakt på räv---

Under vissa år då isen lägger sig mellan öar och det gotländska fastlandet skapas en fri passage för däggdjur att fritt beträda öarna. Ett av dessa djur kan vara räv. Om en räv kommer ut på en ö och stannar kvar där under fåglarnas häckningsperioder kan de orsaka oerhört stor skada genom predation på både ägg och ungar. Om räv upptäcks på en av de öar med hög andel häckande fågel bör åtgärd snabbt vidtas för att avlägsna räven och på så vis skydda häckande fågel.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**1210 - Driftvallar**

Areal: 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 1,2 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Driftvallar förekommer på den nordvästra sidan av Skenholmen som liknar en liten vik.

Generell beskrivning av naturtypen

Driftvallar består av tång, vass eller annan vegetation som drivit med vattnet genom strömmar och vågrörelser upp på stränderna och format vallar. De förekommer på flacka stränder som domineras av sten, grus och sand. Driftvallarna är kväverika med vegetation som består av ettåriga växter, men även vissa fleråriga växter kan förekomma.

Bevarandemål

Arealen av Driftvallar (1210) ska vara minst 1,2 hektar.

Vallarna har en ständig påfyllnad av organiskt material som bygger upp vallen. Kvävegynnade anuella växter förekommer rikligt. Vallarna hyser en rik insektsfauna och även vissa kräftdjur. Stränderna som vallarna förekommer på ska bestå av sten, grus eller sand. En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva. Typiska arter och karaktärsarter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

1220 - Sten- och grusvallar

Areal: 7,8 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 8,3 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen sten- och grusvallar förekommer längs de flesta stränder kring ön, men endast som smala remsor. Längre upp på land finns större områden med vallar som visar hur ön en gång formats av havet. De större områdena med vallar förekommer på den sydöstra delen av ön. Dessa är till största del täckta av en grässvål och är därmed permanenta, men vissa ytor med grus blottas. På en del ställen längs den västra kusten ligger driftvallar i anslutning till grusvallarna där tång och släke spolats upp på stranden och på så vis gödslar marken. Gödslingen bidrar till att näringsgynnade växter som brännässlor och stinknäva trivs här.

Generell beskrivning

Sten och grusvallar förekommer i boreal och kontinental biogeografisk region. De inkluderar även fossila vallar, och förekommer alltid i direkt anslutning till stranden. Vallarna utvecklas genom att småsten avsätts vid gränsen för högvattenståndet, mer permanenta vallar uppstår när sten och grus kastas längre upp på land av stormvågor. Med tiden kan flera vallar staplas mot varandra och skapar vidsträckta markstrukturer.

Vilka förhållanden som råder för arters etablering i vallarna varierar beroende på stabilitet, mängden finfördelat material som ackumulerats mellan småstenarna, lokalt klimatförhållande, bredden på strandremsan mellan vallen och havet, och om och hur lokalen tidigare har nyttjats. Naturtypen är vanligen ohävdad, men betas i området. Vegetationens utformning varierar beroende på hur exponerad stranden är för vind och vågor och på successionsstadium. I äldre delar kan antingen en gräs-, ljung- och risvegetation, eller en vegetation dominerad av mossor och lavar utvecklas. Närmast stranden är florans anpassad till saltstress, starka vindar och stark sol. Floran kan också variera mellan vallarna och lägre partier mellan dem vilket resulterar i zoner av bevuxna partier och nakna gruspartier. Karaktäristisk vegetation på strandvallarna på Gotland inkluderar strandvial, tulkört, en, strandkål, saltarv, strandråg, gulmåra och tall.

Bevarandemål

Arealen av Sten- och grusvallar (1220) ska vara minst 8,3 hektar.

Vallformationerna är bestående och förutsättningar finns för naturlig och fortsatt avsättning av nytt vallmaterial. Vattenkvaliteten i området är god, och den antropogena belastningen i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier försumbar. Pålagring av ruttnande alger är liten. Vallarna har en tydlig zonerings av olika vegetationstyper och en för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva. Typiska arter och karaktärsarter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

1630 - Strandängar vid Östersjön

Areal: 35,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 35,7 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

På Skenholmen förekommer naturtypen Strandängar på öns västra-nordvästra del. Även längs den norra stranden finns smala remsor med strandängsvegetation, men mycket av vegetationen kan klassas om som fuktäng. Ängarna är välhävdade och betas av både gäss och får.

Generell beskrivning

Merparten av strandängarna är eller har varit påverkade av slätter och/eller betesdrift. Flora och fauna varierar beroende på bland annat underlag och hävdhistorik, och är oftast präglade av antingen pågående traditionell hävd eller tidigare hävd. Arter som indikerar hävdkontinuitet ska finnas. Naturtypen är i allmänhet helt öppen, men enstaka träd och buskar kan förekomma. I södra Östersjön är strandkämpar en viktig indikatorart på en välhävdd miljö.

Strandhabitatet avgränsas mot havet vid medelvattenståndet. Vegetationen påverkas av naturliga faktorer som till exempel landhöjning, vattenståndsväxlingar och isskrap och är mer eller mindre tydligt zonerad. Saltrika fläckar (saltbrännor) förekommer i naturtypen, särskilt i södra delen av Östersjön där salthalten är högre. De hävdade strandängarna är viktiga för häckande vadare. Kärnväxtfloran på Strandängar vid Östersjön är ofta artrik. Här växer bland annat kustarun, gåsört, salttåg och olika arter av starr.

Bevarandemål

Arealen av Strandängar vid Östersjön (1630) ska vara minst 35,7 hektar.

Området hävdas årligen genom bete, företrädesvis med nöt eller lamm. En tydligt hävdpräglad eller naturligt störningspräglad markvegetation förekommer. Strandängarna är öppna och saknar träd och buskar. Saltpåverkan genom mer eller mindre regelbundna översvämningar av havsvatten förekommer. Strandängen har en naturlig hydrologi. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Betesdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocykliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva. Negativa indikatorarter förekommer inte eller i mycket liten omfattning. Typiska arter, karaktärsarter och hävdgynnade arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar eller trivialisering.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt, men gödslingen från driftvallsvegetation ökar näringsinnehållet på vissa ställen på stranden och kan förändra artsammansättningen på sikt.

6210 - Kalkgräsmarker

Areal: 2,9 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 35,3 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

På Skenholmen återfinns några mindre områden med kalkgräsmarker. De är främst belägna på den södra delen av ön och längs den östra kusten.

Generell beskrivning

Naturtypen kalkgräsmark innefattar torra till friska, hävdpräglade gräsmarker nedanför trädgränsen ofta med ett rikligt inslag av örter, särskilt kalkkrävande sådana. Jordlagret är tunt och näringsfattigt och har skapats från kalkstensberggrund. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-20 % och naturtypen är mestadels helt öppen. Hävdgynnade arter ska finnas och frekvensen av igenväxningsarter som hundäxing och hundkex skall vara högst 1%. Viktiga orkidélokaler är en prioriterad undergrupp av naturtypen och hyser antingen en riklig förekomst av orkidéer, en värdefull population av minst en nationellt mindre vanlig orkidéart, eller en förekomst (oavsett storleken) av minst en orkidéart som är nationellt eller regionalt sällsynt eller mycket sällsynt.

Örtrikedomen gör kalkgräsmarkerna viktiga för många insekter, inte minst bin och fjärilar. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat. I sydöstra Sveriges sommartorra områden kan kalkmarkerna uppträda som olika typer av stäppartade torrängar med arter som ängshavre, brudbröd, backsmultron, back-klöver och flentimotej. I vissa områden kan toppjungfrulin, fältsippa och fältvädd också vara vanliga i naturtypen. På friskare kalkmarker finns arter såsom vildlin, darrgräs och rödkämpar.

Bevarandemål

Arealen av Kalkgräsmark (6210) ska vara minst 35,3 hektar.

Vegetationen skall vara tydligt hävdpräglad och ha en för naturtypen naturlig artsammansättning, inklusive kalkkrävande arter. Gräsmiljön skall vara öppen och täckningsgrad av träd och buskar låg. Ett visst inslag av buskar och träd förekommer och gynnar bl.a. insektsfaunan i området.

Kalkgräsmarkerna hävdas årligen genom bete och en tydligt hävdpräglad markvegetation förekommer. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Betesdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

Typiska arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar. Arter som blivit klassade som invasiva och/eller negativa indikatorarter förekommer inte eller i mycket liten omfattning.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

6410 - Fuktängar

Areal: 207,4 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 177,2 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Fuktängar finns på större delen av Skenholmen och är den naturtyp som utgör störst areal på ön. På mitten av ön ovanför strandängarna breder stora sammanhängande ängar ut sig. De blandas upp med grusvallar och gräsmark i en mosaik.

Generell beskrivning

Naturtypen utgörs av våta gräsmarker på jordar med stort inslag av kalk, lera eller torv. Krontäckning av träd och buskar är låg, 0-30%, och inte av igenväxningskaraktär. I typen ingår både ohävdade och hävdade marker nedanför trädgränsen. Två undertyper finns: a) Fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll, ofta relativt artrika. Här ingår bland annat "kalkfuktängen". b) Fuktängar på surare jordar, ibland torvrika, med blåttåtel, tåg- och starrarter. Typen varierar beroende på hävd och hävdintensitet. För upprätthållande av gynnsam bevarandestatus bör objektets hävdhistoria vara vägledande för den fortsatta skötseln. Fuktängar med lång hävdkontinuitet och hävdgynnade naturvärden är beroende av fortsatt skötsel i form av slåtter eller bete samt röjning av igenväxningsvegetation för att naturtypen skall kunna bibehålla gynnsam bevarandestatus. För vissa varianter av naturtypen krävs återkommande översvämningar.

Bevarandemål

Arealen av Fuktäng (6410) ska vara minst 177,2 hektar.

Fuktängen hävdas årligen genom bete och en tydligt hävdpräglad markvegetation förekommer. Fuktängen har tillräcklig markfuktighet och en naturlig hydrologi, vilket kan innebära återkommande översvämningar. Miljön är öppen och täckningsgrad av träd och buskar är låg. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Betsdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva, och negativa indikatorarter förekommer inte heller eller i mycket liten omfattning. Typiska arter, karaktärsarter och hävdgynnade arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar eller trivialisering.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt, men röjning av vegetation som ratas av betesdjuren bör utföras vid behov.

A045 - Vitkindad gås, *Branta leucopsis*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Den vitkindade gåsen häckar på små, flacka öar där den är skyddad från marklevande rovdjur. Arten fordrar stora, öppna gräsbevuxna ytor för sitt förosök, främst strandängar med kortvuxen eller kortbetad gräsvegetation. Den kräver rast- och övervintringslokaler med gott om lämplig föda (främst gräs) samt möjlighet att övernatta ute på vatten. Under häckningen rör sig paret normalt inom ett område i storleksordningen någon kvadratkilometer. Arten flyttar mellan häckningsområdena i Sverige (längs kusterna upp till mellersta Norrland) och övervintringsplatserna i Holland.

I Sverige har man uppskattat antalet reproduktiva individer av vitkindad gås till omkring 8 200 med stor förekomst på Gotland. Den sammanlagda häckningspopulationen på Öland och Gotland uppgick som mest till över 5 000 par i början av 2000-talet. Sedan dess har dock en påtaglig minskning skett och populationen uppgår numera till ca 1 200 par. Arten är inte rödlistad utan anses livskraftig. På Skenholmen noterades 70 häckande par av vitkindad gås år 2018. Detta kan jämföras med de ca. 400 par som häckade där år 2004.

Vitkindad gås är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § i Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden och viloplats. Vitkindad gås får skyddsjagas under perioden 21 augusti - 15 november på Gotland om den gör skada på växande gröda. Förutom ovanstående restriktioner rör även följande den vitkindade gåsen:

- Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av vitkindad gås, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen).
- Vid etablering av vindkraftverk eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas.
- Vitkindad gås är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö).
- Vitkindad gås är upptagen i appendix 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter).
- Vitkindad gås är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

Vitkindad gås (A045) ska förekomma i området. Arealen av lämplig livsmiljö, strandängar (1630), ska vara minst 35,7 hektar. För vidare beskrivning av artens livsmiljö och hot mot denna, se bevarandemål för naturtypen Strandängar vid Östersjön (1630) samt avsnitten "Hotbild" och "Bevarandeåtgärder".

Strandängarna sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet. Ingen avsiktlig störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

A132 - Skärfläcka, *Recurvirostra avosetta*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Skärfläckan häckar sällsynt längs södra Sveriges kuster i grunda vikar och bukter längs flacka kustpartier. Arten kräver stora områden, och de bästa lokalerna omgärdas av öppna, välhävdade strandängar. Boet läggs mycket nära vattenlinjen, till exempel på låglänta strandängar, i tångvallar, på låga holmar eller sandrevlar. Vanan att placera boet precis i vattenlinjen gör att häckningarna ofta misslyckas på grund av stormar och högvattenperioder under våren och försommaren. Det finns tecken från Öland på att skärfläckan föredrar att häcka vid vattensamlingar omedelbart innanför den egentliga strandlinjen, något som skulle kunna vara ett försök att minska effekterna av höga vattennivåer under botiden.

Skärfläckan hävdar revir och rör sig under häckningen inom ett område i storleksordningen 25-50 hektar. Arten flyttar söderut under vintern och övervintrar i sydvästra Europa och nordvästra Afrika.

Skärfläckan häckade sällsynt i södra Sverige under 1700- och 1800-talen men försvann som häckfågel i slutet av 1800-talet (sista häckningen på Gotland 1849). Arten återkoloniserade därefter landet från och med 1920-talet och återkom till Gotland 1947. Vid slutet av 1990-talet uppgick det svenska beståndet till knappt 1 400 par, med drygt 500 par på Gotland. Tillsammans med den svenska stammen beräknas cirka 20 000 par häcka i Nordvästeuropa, ungefär det dubbla häckar totalt i Europa inklusive Ryssland. Under en inventering år 2018 noterades ett fåtal individer av skärfläcka på Skenholmen. Skärfläckan är rödlistad i kategorin missgynnad (NT).

Skärfläckan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)), fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Skärfläckan är upptagen i Bernkonventionens bilaga II (strängt skyddade djurarter), Bonnkonventionens bilaga 2 (flyttande arter) samt att den är listad i AEWAs (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

Häckande par av skärfläcka (A132) ska återkommande finnas i området. Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par skall ske i området. Hävden i form av bete fortsätter för att upprätthålla en gynnsam livsmiljö för arten.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

A140 - Ljungpipare, *Pluvialis apricaria*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ljungpiparen häckar huvudsakligen i fyra olika miljöer. I norra Sverige är det en karaktärsart på fjällhedar och lokalt även på större, trädlösa myrar. I södra Sverige finns ett tynande bestånd på trädlösa högmossar, samt ett tämligen starkt bestånd på Ölands alvar. Gemensamt för de olika populationerna är kraven på stora öppna områden, med låg och gärna något gles växtlighet - ljungpiparen är ytterligt sällsynt när den sammanhängande arealen öppen mark understiger 15 hektar. Ljungpiparen hävdar revir och rör sig under häckningen inom ett område i storleksordningen 25-50 hektar. De häckande fåglarna utnyttjar gärna närliggande åkrar under födosöket.

Arten flyttar söderut under vintern och övervintrar i sydvästra Europa och nordvästra Afrika. I övervintringsområdet uppehåller sig ljungpiparen på öppna jordbruksområden.

Arten är på tillbakagång och i södra Sverige är igenväxningen av öppna marker det stora hotet. Den minskade odlingen i södra Sveriges skogsbygder kan eventuellt försvåra situationen för det sydliga beståndet, då den leder till sämre födosöksförhållanden under den krävande ägglägningsperioden. Det nordliga beståndet är betydligt starkare.

Ljungpiparen häckar i flertalet svenska län. Det samlade svenska beståndet uppskattas till mellan 50 000 och 70 000 par, varav närmare 90 % finns i fjällen. I norra Sverige håller sig beståndet av allt att döma tämligen konstant, data som stödjer den uppfattningen saknas dock. I södra Sverige är situationen betydligt sämre. Arten har under 1990-talet minskat kraftigt såväl på Sydsvenska höglandet som på Ölands alvar. Samtidigt som arten helt har försvunnit från vissa lokaler, har beståndet mer än halverats i andra regioner. Utvecklingen ser mycket dystert ut och stora insatser krävs för att behålla ett livskraftigt bestånd i landets södra delar. Målet rekommenderas vara ett bestånd på minst 70 000 par i landet varav huvuddelen i fjälltrakterna.

Ljungpiparen är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)), fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av ljungpipare, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a§ MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Ljungpiparen är upptagen i Bilaga III (skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Ljungpiparen är upptagen i bilaga 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter). Ljungpiparen listas i AEW (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

Häckande par av Ljungpipare (A140) ska återkommande finnas i området. Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par skall ske i området.

Markerna håller en kvalitet som tillgodoser artens behov, inklusive kravet på stora sammanhängande öppna marker. Strandängarna och andra strandnära områden sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet enligt områdets bevarandemål (hävden upprätthålls). Ingen avsiktlig störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetilstånd

Icke gynnsamt, nästan bara rastande.

A151 - Brushane, *Philomachus pugnax*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Brushanen häckar i Sverige i två helt olika typer av miljöer, med olika ekologiska krav och populationsutveckling. Det sydliga beståndet kräver tillgång på lämpliga häckningsmiljöer i form av hävdade strandängar. I bra häckningsmiljöer finns en mosaik av gräs- och starrmarker, öppna dy- och jordytor och grunda vattensamlingar. Det nordliga beståndet kräver tillgång på lämpliga häckningsmiljöer i form av våta myrmarker, framför allt relativt lågväxta, fuktiga till blöta gräs- och starrängar.

Brushanarna på Gotland tillhör det sydliga beståndet och häckar på välhävdade strandängar. Hanarna spelar på gemensam plats, företrädesvis på låga upphöjningar i terrängen. Under häckningen rör sig fåglarna inom ett begränsat område, gissningsvis någon kvadratkilometer. Arten häckar sent jämfört med andra vadare, och tidigt betespåsläpp kan därmed påverka arten negativt. Det skandinaviska beståndet övervintrar främst i Afrika söder om Sahara (Sahelzonen).

Den svenska populationen av brushane uppgår till ca 25 000 par, varav minst 99% finns i Norrland. Situationen för brushanarna i det sydliga beståndet är dålig, med för få häckningsplatser och för få häckande par (100-500 i södra Sverige varav huvuddelen på Öland och Gotland) för att beståndet ska kunna anses vara stabilt på lång sikt. Bestånden på Gotland har tidigare varit mer stabila än i andra delar av södra och mellersta Sverige, men arten minskar nu kraftigt även här. På Skenholmen rapporterades 10 individer år 2018, men antalet häckande par är osäkert då ingen heltäckande inventering har genomförts. Brushanen är rödlistad och klassad som sårbar (VU).

Brushanen är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)), fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av brushane, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Brushanen är upptagen i bilaga III (skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Brushanen är förtecknad i bilaga 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter). Brushanen är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

Häckande par av Brushane (A151) ska återkommande finnas i området. Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par skall ske.

De strandnära områdena både på land och i vatten på Skenholmen håller en kvalitet som tillgodoser artens behov. Strandängarna och andra strandnära områden sköts enligt rekommenderade bevarandeåtgärder för området med hänsyn till artens behov (sent betessläpp). Ingen avsiktlig störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetilstånd

Icke gynnsamt. Få par som häckar.

A190 - Skrântärna, *Sterna caspia*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Skrântärnan är en renodlad fiskätare som fiskar i grunda kustområden och i sjöar nära kusten (samt Väner). Arten fiskar framförallt abborre, strömming och mört. De flesta svenska skrântärnorna övervintrar i tropiska Västafrika, i Nigers inlandsdelta i Mali, men en del övervintrar också i medelhavsområdet.

Arten häckar på flacka vegetationsfattiga sandrevlar eller klippöar främst längs Östersjökusten, dels i kolonier, dels i enstaka par (samt med några få par vid Väner). Arten kan häcka på samma ställe i generationer och när en fågel etablerat sig i en koloni häckar den ofta i samma koloni livet ut. Samtidigt kan hela kolonier plötsligt bryta upp och flytta till en ny boplats.

Östersjöns skrântärnor betraktas som ett enda bestånd på ca 1 700 par, varav ungefär en tredjedel finns i Sverige. I Sverige förekommer arten i egentliga Östersjön, Bottenhavet och Bottenviken, samt enstaka par vid Väner. Skrântärnan är i Europa sällsynt som häckfågel med endast tre häckande bestånd (Östersjön, Svarta havet samt Kaspiska havet, samt ett fåtal par i Spanien). Arten har under lång tid uppvisat en negativ populationstrend i Sverige och har gått från ca 2 200 par på 70-talet till ca 500 par runt 2010. På senare år har häckfågelkolonierna också blivit färre men större. Skrântärnan är rödlistad i kategorin Nära hotad (NT).

Vid fåglarnas häckning utgör mänsklig störning under häckningsperioden maj-juli ett hot, liksom mink, försämrade födotillgång samt igenväxning av häckningslokalerna kan utgöra hot. Spridning och ackumulering av miljögifter påverkar häckningsutfallet negativt, och då även gifter som fåglarna får i sig på övervintringslokalerna. Ett stort hot mot arten är jakt under flyttning och övervintring.

Skrântärnan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)), fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Skrântärnan är upptagen i bilaga II i Bernkonventionen (strängt skyddade djurarter), Bonnkonventionen bilaga 2 (flyttande arter) samt listad i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

Häckande par av Skrântärna (A190) ska återkommande finnas på ön. Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par (utöver artens naturliga byten av koloniområde) skall ske i området.

Strandängarna och andra strandnära områden sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet enligt områdets bevarandemål. Ingen störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt, men häckningar misslyckas ofta p.g.a. störning.

A191 - Kentsk tärna, *Sterna sandvicensis*

Artens förekomst är ej fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Kentsk tärna förekommer enbart längs kusterna, födan består av fisk och arten fiskar på större djup än övriga tärnarter. Kentsk tärna häckar i kolonier på låga sandiga öar längs havskusten utan högre vegetation, och samhäckar ofta med skrattmå. De vuxna fåglarna flyger långa sträckor (upp till 20-30 km från häckplatserna) för att fiska. Som hos övriga tärnarter är kolonierna instabila och kan plötsligt överges efter bara ett par år. Kentsk tärna övervintrar längs Afrikas västkust.

I Sverige häckar kentsk tärna främst runt landets södra kuster, från Skåne upp till Bohuslän på västkusten och Gotland på ostkusten. Arten har minskat kraftigt från ca 1 100 par 1975 till ca 400 par år 2000. 2010 beräknades den genomsnittliga populationsstorleken till 460 par, ganska jämnt fördelade mellan Skåne, Blekinge, Halland och Gotland. I Europa har arten sin huvudsakliga utbredning i Storbritannien, Frankrike, Nederländerna, Tyskland och Danmark. I Sverige är kentsk tärna rödlistad som sårbar (VU).

Kentsk tärna är extremt känslig för störningar, och mänskliga aktiviteter på och i närheten av fåglarnas häckningsplatser utgör därmed ett allvarligt hot (ett enda besök av en människa under häckningen kan få en hel koloni att överge sina bon). Den ombytlighet som finns vad gäller häckplatser kan bero på störning under häcksäsongen, och det är därför angeläget att inte bara skydda befintliga kolonier utan även lämpliga häckplatser som för tillfället inte är bebodda. Skydd av skrattmåskolonier är här viktigt eftersom flera arter av tärnor är knutna till sådana. Igenväxning kan leda till att häckningsplatser försvinner. Rovdjur, i synnerhet mink och räv, kan lokalt utgöra ett hot mot häckningskolonier, liksom minskad födotillgång och igenväxning. Spridning och ackumulering av miljögifter påverkar häckningsutfallet negativt.

Kentsk tärna är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)), fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av kentsk tärna, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a§ MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Kentsk tärna är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Kentsk tärna är upptagen i bilaga 2, Bonnkonventionen (flyttande arter). Kentsk tärna listas i AEWAs (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

Häckande par av Kentsk tärna (A191) ska återkommande finnas i området. Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par (utöver artens naturliga byten av koloniområde) skall ske i området.

Då arten födosöker över stora områden bör havsområdena både i och utanför Natura 2000-området hålla en kvalitet som tillgodoser artens behov. Strandängarna och andra strandnära områden sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet enligt områdets bevarandemål. Ingen störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer. Ingen störning i form av

ex. båttrafik förekommer under häckningsperioden. Inga vindkraftverk förekommer i närheten av häckningsplatsen.

Bevarandetilstånd

Gynnsamt.

A193 - Fisktärna, *Sterna hirundo*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Fisktärnan förekommer både vid inlandsvatten och vid havet där den lever av småfisk, blötdjur och insekter. Den häckar solitärt eller i mindre kolonier, och samhäcker ofta med silvertärna och skrattmå. Som hos övriga tärnarter är kolonierna instabila och lämpliga häckningsplatser kan till synes helt utan anledning överges från ett år till ett annat. En viss lokal och regional omfördelning får därmed anses vara en naturlig del i fisktärnans beståndsdynamik. Fisktärnan är en långflyttare där de nordiska fåglarna huvudsakligen övervintrar längs kuststräckan mellan Västafrika och Godahoppsudden. Under häckningen födosöker fisktärnorna inom ett område i storleksordningen 1-5 kvadratkilometer.

I Sverige häckar fisktärnan i samtliga svenska landskap och det svenska beståndet beräknades till 20 000-25 000 par omkring år 2005. Beståndsutvecklingen har varit svårtolkad och uppgifterna från olika håll har delvis varit motsägande. Resultat från Svenska häckfågeltaxeringen tyder på att beståndet är mindre idag än under senare delen av 1970-talet och början av 1980-talet, men mellanårsvariationerna i materialet är stora. Populationen anses i nuläget, efter några decenniers långsam ökning, hålla sig till en stabil trend. På de gotländska strandängarna har fisktärnan minskat dramatiskt de senaste 20 åren. På Skenholmen häckade ett hundratal fisktärnor vid en inventering år 2018. I Sverige är fisktärnan inte rödlistad, men på global nivå har arten en statistiskt signifikant minskning.

Vid fåglarnas häckning kan båttrafik och friluftsliv medföra stora störningar. Igenväxning kan leda till att häckningsplatser försvinner. Rovdjur, i synnerhet mink och räv, kan lokalt utgöra ett hot mot häckningskolonier. Spridning och ackumulering av miljögifter påverkar häckningsutfallet negativt.

Fisktärnan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)), fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Fisktärnan är upptagen i Bernkonventionens bilaga II (strängt skyddade djurarter) samt att den är listad i AEWAs (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

Häckande par av Fisktärna (A193) ska återkommande finnas på ön. Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par (utöver artens naturliga byten av koloniområde) skall ske i området.

Då arten födosöker över stora områden bör havsområdena både i och utanför Natura 2000-området hålla en kvalitet som tillgodoser artens behov. Strandängarna och andra strandnära områden sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet enligt områdets bevarandemål. Ingen avsiktlig störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

A194 - Silvertärna, *Sterna paradisaea*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Silvertärnan förekommer både vid inlandsvatten och vid havet där den främst lever av småfisk men även ryggradslösa djur som t.ex. blötdjur och marina kräftdjur. Den häckar solitärt eller i mindre kolonier, och samhäcker ofta med fisktäma. Silvertärnan är den fågel som flyttar längst sträcka mellan sommar- och vinterkvarter, där de nordiska fåglarna huvudsakligen övervintrar längs södra Afrikas kust och i Södra Ishavet i Antarktis. Under häckningen födosöker silvertärnorna över stora områden, ofta i storleksordningen 25 kvadratkilometer.

I Sverige häckar silvertärna i samtliga svenska landskap och det svenska beståndet beräknades till 20 000-25 000 par omkring år 2005. Sedan mitten av 1970-talet har silvertärnan ökat i antal i Östersjöområdet, men lokalt har arten försvunnit till följd av minkens expansion. Silvertärnan har haft en stabil populationsstorlek på de gotländska strandängarna sedan 1996. Populationen silvertärnor på Gotland uppskattades år 2005 till 2 500 par. På Skenholmen rapporterades ett hundratal silvertärnor under en inventering år 2018. Silvertärnan är inte rödlistad i Sverige, men globalt har arten minskat.

Vid fåglarnas häckning kan båttrafik och friluftsliv medföra stora störningar. Igenväxning kan leda till att häckningsplatser försvinner. Rovdjur, i synnerhet mink och räv, kan lokalt utgöra ett hot mot häckningskolonier. Spridning och ackumulering av miljögifter påverkar häckningsutfallet negativt.

Silvertärnan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)), fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av silvertärna, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Silvertärnan är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Silvertärnan är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

I området ska det återkommande finnas häckande par av silvertärna (A194). Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par (utöver artens naturliga byten av koloniområde) skall ske i området.

Då silvertärnan födosöker över stora områden bör havsområdena både i och utanför Skenholmen hålla en kvalitet som tillgodoser artens behov. Strandängarna och andra strandnära områden sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet enligt områdets bevarandemål. Ingen avsiktlig störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

A195 - Småtärna, *Sterna albifrons*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Småtärnan förekommer på långgrunda stränder längs kusten där den lever av småfisk och kräftdjur. Arten är strikt bunden till långgrunda strandområden och jagar i regel patrullerande utanför strandlinjen. Småtärnan häckar på kala sandstränder, på låga sand- eller grusrevlar och på industri- och utfyllnadsmark vid kusten. Tillgång på lämpliga häckningsplatser är av allt att döma en begränsande faktor. Under häckningen kan födosökningen sträcka sig åtskilliga kilometer bort från boplatser. Arten är en långflyttare som övervintrar längs Afrikas västkust.

I Sverige häckar småtärnan sällsynt i Skåne, Öland, Gotland, på Västkusten och längst norrut i Bottenviken. Beståndet av häckande par är ca 500. Antalet individer har ökat de senaste 30 åren, men beståndet varierar en del mellan olika år och vissa omfördelningar mellan kolonierna sker. På de gotländska strandängarna har småtärnan haft en relativt stabil populationsstorlek. Vid en inventering år 2018 noterades fem individer på Skenholmen, med osäkerhet om häckning då ingen heltäckande inventering har genomförts. Arten är rödlistad och klassad som sårbar (VU).

Vid fåglarnas häckning utgör störningar från badturism, friluftsliv och sportfiske ett stort hot, främst genom att fåglarna tvingas bort från de bästa häckningsplatserna och ut i sekundära miljöer med resultatet att många häckningar misslyckas. Expansionen av gråtrut längs kusterna har lokalt lett till att småtärnan trängts undan från sina häckningsplatser. Igenväxning kan leda till att häckningsplatser försvinner. Småtärnan är relativt långlivad vilket också gör den extra känslig för miljögifter som påverkar häckningsutfallet negativt.

Småtärnan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)), fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av småtärna, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a§ MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Småtärna är upptagen i Bernkonventionens bilaga II (strängt skyddade djurarter), Bonnkonventionens bilaga 2 (flyttande arter) samt att den är listad i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

Häckande par av Småtärna (A195) ska återkommande finnas i området. Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par skall ske i området.

Då arten födosöker över stora områden bör havsområdena både i och utanför Natura 2000-området hålla en kvalitet som tillgodoser artens behov. Strandängarna och andra strandnära områden sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet enligt områdets bevarandemål. Ingen störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

A466 - Sydlig kärrsnäppa, *Calidris alpina schinzii*

Artens förekomst är ej fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Den sydliga kärrsnäppan är en liten vadare som främst skiljer sig från nominatrasen kärrsnäppa (*Calidris alpina alpina*) genom sin något kortare näbb, men framförallt blek. Arten är mycket hemortstrogen och ställer stora krav på sin häckningsbiotop. Den kräver hävdade, våta och öppna gräsmarker med torra boplatser i 5-15 cm hög vegetation (gärna i låga tuvor). Häckningsplatsen måste ligga nära bra födosöksområden som stränder, vattensamlingar eller rinnande vatten. Strandzonens kvalitet påverkar födotillgång och därmed häckningsframgång. Kärrsnäppan äter små ryggradslösa djur, de vuxna födosöker i havet medan ungarna främst äter landlevande insekter fram tills de blir flygfärdiga. Arten flyttar söderut under vintern och övervintrar troligen i sydvästra Europa och norra och nordvästra Afrika.

Inavel är ett dokumenterat hot mot rasen, där den svenska populationen består av ett antal små och isolerade delar som befinner sig i snabb minskning. Fåglarna är dessutom starkt hemortstrogna vilket gör dem både mer känsliga för inavel (litet genetiskt utbyte mellan få och fragmenterade lokaler) och för försämrad kvalitet på häckningsplatserna. Rovdjur, i synnerhet räv, kan också utgöra ett hot.

Sydlig kärrsnäppa finns idag i fem svenska landskap, inom samtliga utom Uppland och Öland har arten minskat kraftigt (i stort sett halverats) under 2000-talet. På Gotland finns enstaka par utspridda på 6-10 lokaler. Det svenska beståndet var 2009 maximalt 105 par, varav åtta på Gotland (2006). År 2017 fanns endast ca. tre par kvar. Sydlig kärrsnäppa är rödlistad i kategorin Akut hotad (CR).

Den sydliga kärrsnäppan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)), fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats.

Bevarandemål

Häckande par av Sydlig kärrsnäppa (A466) ska återkommande finnas i området. Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par skall ske i området.

Gräsmarkerna samt strandnära områden både på land och i vatten vid Skenholmen håller en kvalitet som tillgodoser artens behov. Ingen avsiktlig störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer. Området betas hela vägen ut i vattnet.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

Dokumentation

- ArtDatabanken. 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. Sveriges lantbruksuniversitet, SLU.
- Cederberg, B. & Löfroth, M. (red.) 2000. Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000. – ArtDatabanken.
- Ekstam, U. & Forshed, N. 1996. Äldre fodermarker.
- Jordbruksverket. 2002. Metodhandledning Inventering av värdefulla Ängs- och Betesmarker. Version 1.2
- Larsson, K. 2018. Sammanställning av inventeringar av häckande kust- och sjöfåglar på öar längs Gotlands ostkust samt på Västergarns utholme.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 1992. Ängs- och hagmarker på Gotland. Del 2.
- Länsstyrelsen i Östergötland. 2001:2. Standardisering av metodik för övervakning av rödlistade kärlväxtarter. Miljövårdsenheten, rapport 2001:19.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 2005. Bevarandeplan för Natura 2000-område Skenholmen SE0340127.
- Martinsson, M. 1999. Böisårkar u daldargras. Naturvärden och vård i gotländska odlingslandskap. Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Naturvårdsverket. 1978. Biologiska inventeringsnormer, BIN, Fåglar. Punkt-linjekartering.
- Naturvårdsverket. 2002. Handbok miljöövervakning. Spillningslevande bladhorningar.
- Naturvårdsverket. 2003. Handbok för Natura 2000.
- Naturvårdsverket. 2003. Handbok miljöövervakning. Dagaktiva fjärilar.
- Naturvårdsverket. 2003. Natura 2000 Art- och naturtypsvisa vägledningar: Fåglar 1, Fåglar 2 och Fåglar 3.
- Olsson, K. 2018. Skenholmens skjutfält. <http://www.tjelvar.se/varia/skjutfalt/skjutf-2.htm>. Gotlands försvarshistoria och Gotlands trupper.

Lagtexter

- Art- och habitatdirektivet, Rådets Direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007.
- Fågeldirektivet, Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds, svensk översättning.
- 7 kap. 27-29 §§ Miljöbalken (1998:808).

Bilagor

- Bilaga 1. Karta, utbredning av naturtyper inom Natura 2000-området Skenholmen.
- Bilaga 2. Fynd av rödlistade arter i Natura 2000-området Skenholmen.

Bilaga 1. Karta, utbredning av naturtyper inom Natura 2000-området Skenholmen

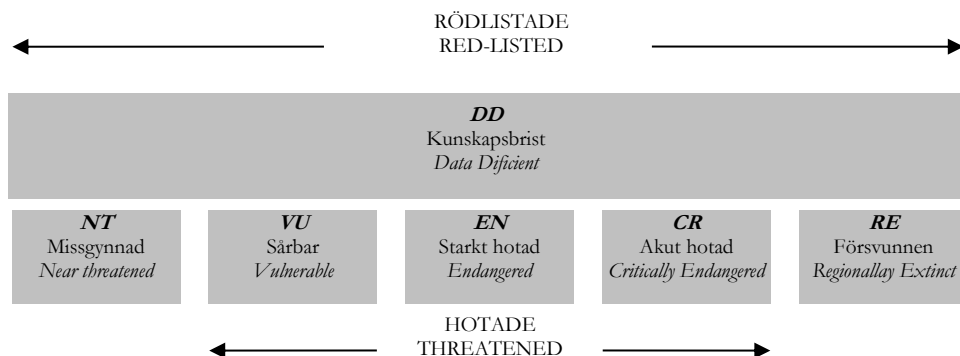

Bilaga 2. Fynd av rödlistade arter i Natura 2000-området Skenholmen

Denna lista innehåller data som hämtats från Artportalen 2018-11-13 (<https://www.artportalen.se/>). Det kan finnas rödlistade arter i området som nämns men inte återfinns här, detta beror då på att de inte har rapporterats i Artportalen från området.

Fåglar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Alauda arvensis</i>	Sånglärka	NT
<i>Anas acuta</i>	Stjärtand	VU
<i>Anser erythropus</i>	Fjällgås	CR
<i>Anthus cervinus</i>	Rödstrupig piplärka	VU
<i>Anthus pratensis</i>	Ängspiplärka	NT
<i>Aquila chrysaetos</i>	Kungsörn	NT
<i>Arenaria interpres</i>	Roskarl	VU
<i>Aythya marila</i>	Bergand	VU
<i>Bubo scandiacus</i>	Fjälluggla	CR
<i>Buteo lagopus</i>	Fjällvråk	NT
<i>Calidris pugnax</i>	Brushane	VU
<i>Falco peregrinus</i>	Pilgrimsfalk	NT
<i>Gavia stellata</i>	Smålom	NT
<i>Haliaeetus albicilla</i>	Havsörn	NT
<i>Hydroprogne caspia</i>	Skräntärna	NT
<i>Larus argentatus</i>	Gråtrut	VU
<i>Larus fuscus</i>	Silltrut	NT
<i>Limosa lapponica</i>	Myrspov	VU
<i>Limosa limosa</i>	Rödspov	CR
<i>Melanitta fusca</i>	Svärta	NT
<i>Numenius arquata</i>	Storspov	NT
<i>Sternula albifrons</i>	Småtärna	VU
<i>Sturnus vulgaris</i>	Stare	VU

Aktuella arters hotkategorier enligt den svenska rödlistan 2015.